

HISTÒRIA I ACTUALITAT D'ESPLUGUES

Adéu a l'edifici del Barco. *Santi Campo*

El 26 d'agost s'iniciava a Esplugues l'enderrocament del Barco, un edifici començat a construir l'any 1949 i acabat el 1951. Es tracta d'una obra de l'arquitecte municipal Climent Maynés, nascut a Sant Feliu de Llobregat i autor, entre d'altres, de l'Ajuntament i l'Ateneu d'aquesta població. El Barco és un edifici pensat per a gent treballadora, com d'altres que trobem a poblacions veïnes.

La Casa Bloc de Sant Andreu que es va començar a construir l'any 1933. L'edifici va ser encarregat als arquitectes Josep Lluís Sert (1902-1983), Josep Torres Clavé (1906-1939) i Joan Baptista Subirana (1904-1978), tots ells membres del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània). Es tracta d'un edifici racionalista i que segons la Lúcia Verdier va influir en l'arquitecte del Barco.

El Grup d'Estudis d'Esplugues estàvem preocupats per la intenció de l'Ajuntament d'enderrocar el Barco i gràcies al conveni de pràctiques externes per a estudiants entre la Universitat de Barcelona i la Coordinadora de Centres de Parla Catalana, una estudiant espluguina, la Irene Garcia, va voler col·laborar amb nosaltres. Fruit d'aquesta col·laboració va ser l'estudi sobre el Barco que va dirigir la Lúcia Verdier, historiadora i membre de la junta de l'entitat. Vam quedar molt satisfets del treball i el vam publicar.

El principi de l'enderrocament del Barco

es comença a dibuixar amb el Pla General Metropolità de 1976 que qualifica els terrenys on està situat l'edifici com a zona verda, l'edifici no es pot vendre ni s'hi pot actuar sense aprovació municipal, així que el propietari invertirà el mínim en manteniment. El govern Aznar encara ho empitjora més i treu les competències de planificació als Ajuntaments i les dona als propietaris perquè puguin exigir que els expropiïn

quan ells vulguin. Així que el 2006 els propietaris demanen l'expropiació i el 2018 es fixa el preu d'expropiació en 3.635.318,29 €. L'Ajuntament compra un edifici que ha patit 16 anys més de deteriorament.

Tot i això la història hauria pogut ser d'una altra manera sinó hagués estat per l'autoritarisme i la tossuderia de l'ex-alcaldeessa que es va negar a buscar una solució per mantenir viu un edifici d'interès històric, humà i artístic. A partir d'aquí l'Ajuntament es comportarà com els antics propietaris abandonant el manteniment d'un edifici que ja és seu durant 6 anys més.

Quan finalment un informe tècnic diu que l'edifici amenaça ruïna està clar que l'única solució és enderrocar-lo. En tot aquest temps ni propietaris ni Ajuntament han pensat en els llogaters, que s'han vist obligats a deixar els seus habitatges de pressa i corrents, quan l'Ajuntament durant els 8 anys que l'edifici ha sigut seu ha tingut temps més que de sobres per planificar una sortida digna per als llogaters.

Una altra sortida era possible. El problema de la zona verda es podria haver resolt fàcilment, rehabilitar l'edifici fa 6 anys hauria tingut un cost assumible. L'Ajuntament ha renunciat a quaranta habitatges públics i ha carregat el cost de la seva decisió a les persones que feliçment vivien a l'edifici enderrocat.

EDITORIAL

Ja no podem fer-hi res, ha desaparegut El Barco. No sembla que s'hagi conservat cap element físic de l'edifici després de la seva demolició. Una petita part de preservació física hauria tingut un efecte directe en la memòria dels habitants d'Esplugues. Aquesta pràctica de conservació és habitual a moltes poblacions. El Grup d'Estudis d'Esplugues ha treballat per conservar el record mitjançant

la documentació històrica, conferències i publicacions. El poc interès de l'Ajuntament pel patrimoni històric està relacionat amb diversos factors a Esplugues. No els analitzarem tots en aquesta editorial. Prioritzar el desenvolupament urbanístic amb la renovació d'algunes àrees per generar noves zones urbanes i la construcció desaforada d'habitatges. Falta de Catalogació: els edi-

ficis històrics no catalogats no tenen garantida de conservació la qual cosa facilita la seva demolició. La darrera revisió del catàleg urbanístic es va realitzar el 2006. Al 2020 l'Ajuntament va aprovar una moció per iniciar treballs per un nou catàleg, no tenim cap informació sobre els avenços d'aquest procés. La manca de renovació ha contribuït a la pèrdua de patrimoni. A la pàgina web del Grup d'Estudis d'Esplugues

hi podeu llegir un article del 1 de setembre del 2021: PER DEFENSAR EL PATRIMONI HEM D'APROVAR LA DECLARACIÓ DE BENS CULTURALS D'INTERÈS LOCAL. En el moment d'escriure aquesta editorial acabem de començar una nova etapa de govern a l'Ajuntament d'Esplugues. Ens agradaria pensar que les entitats passaran a tenir el reconeixement que es mereixen com a motor cultural d'Esplugues.

Visita a la fàbrica de filatures Fabra i Coats de Barcelona

Josep Maria Galcerà

La sortida cultural programada per al diumenge 20 d'octubre a l'Ajuntament de Barcelona, de molt bona acollida entre les nostres associats/des, vàrem haver d'anul·lar-la quan el propi Ajuntament ens va comunicar (el dilluns abans) que per motius organitzatius d'altres actes, no es podria dur a terme. Malgrat el poc temps de què disposàvem, una eficaç gestió de la nostra presidenta (la Rosa Abós) i la Junta ens va permetre organitzar una altra sortida pel mateix dia i a la mateixa ciutat, de forma que els nostres associats/des que tant suport ens donen i tant ens ajuden, disposessin d'una alternativa que els permetés gaudir d'una sortida cultural també força atractiva, i que vàrem poder fer a l'antiga fàbrica de filatures Fabra i Coats, situada al barri de Sant Andreu de Palomar i a la qual es van apuntar 25 persones. La Fabra i Coats va sorgir al

1903 de la unió entre l'empresa barcelonina dels Fabra i la multinacional escocesa Coats i va estar en actiu fins al 2005 en què s'aturà el procés productiu i actualment és propietat de l'Ajuntament. La significació per al barri i la seva gent la podem llegir a un plafó a l'entrada: "Aquesta indústria va marcar la vida quotidiana de Sant Andreu". Va ser una empresa innovadora, capdavantera i pionera també en uns primers drets i avantatges socials si bé no es va lliurar dels conflictes laborals que va hi va haver al sector als anys 80.

El gruix de la visita es va centrar en el projecte "Fàbrica de creació artística", que ubicada a la nau central del recinte fabril és ara un espai multidisciplinari, que acull diferents projectes i activitats artístiques (musicals, escultòrics, tallers de dibuix, dansa, etc.) La visita guiada va ser a càrrec de l'Alex Mar-

sinyach, que ens va explicar molt bé aquests nous projectes i activitats, així com l'aprofitament i l'adaptació de l'antic edifici en un de modern que les vagi acompanyant.

Vàrem començar la visita amb una breu explicació sobre l'antiga fàbrica, davant d'un plafó a la planta baixa que conté moltes boniques fotografies que ens donen una visió prou cabdal de la antiga indústria. La visita va continuar per les altres tres plantes on s'ubiquen i es desenvolupen aquestes

innovadores activitats, a on es van disposant i adequant espais per als diversos projectes que diferents artistes de tot el món poden presentar. Vàrem acabar la visita tornant a la planta baixa, per veure una sala polivalent destinada ara a sala d'actes, concerts, teatre, etc... Es important l'aprofitament que es fa de les infraestructures i edificis, la major part de gran valor arquitectònic i històric, i arrelades a la memòria popular de la gent del barri.

ACTUALITAT D'ESPLUGUES

El nom de l'auditori d'Esplugues

Josep Florenza

El Govern Municipal del nostre municipi ha decidit posar un nom propi al futur Auditori d'Esplugues, que fa tant de temps que està pendent de construir-se i acabar-se. Aquest futur servei serà un espai llargament desitjat per tothom i, sobretot, per totes les entitats. Com que serà un edifici públic per a tothom, per a tota la població d'Esplugues, considerem que hauria de dur el nom d'AUDITORI D'ESPLUGUES. Senzill, clar i diàfan.

Les poblacions veïnes de Barcelona, Cornellà de Llobregat i El Prat de Llobregat tenen auditoris i no tenen el nom de cap personatge significat culturalment, políticament o històricament. Aquest en són uns exemples.

Però s'ha decidit posar-li el nom d'una persona estimada pel Govern de l'Ajuntament d'Esplugues, que va ser regidora i ministra del Gobierno d'Espanya, la Sra Carme Chacón. De ben segur que la seva trajectòria personal va ser lloable i meritòria, però la seva persona i nom correspon a un sector polític de la població. Aquesta elecció del seu nom per a l'auditori considerem que ha estat error. El nom de

l'auditori hauria de correspondre al del municipi i no pas al de cap persona. L'auditori d'Esplugues ha de ser de tothom. Ara bé, les sales interiors de l'Auditori d'Esplugues podrien dur, ara sí, algun nom propi. Seguint un esperit d'anonimat, les sales internes podrien portar nom de trets geogràfics d'Esplugues (**Turó d'En Ramoneda, Turó del Temple, Puig de St. Pere Màrtir**, etc), dels punts cardinals i vents (**Sol ixent, Migjorn, Ponent i Tramuntana**). Però si s'escollissin personatges de la història local d'Esplugues, escriptors, músics i artistes, proposem aquests noms:

- **Joan Brillas i Vilà**, poeta, dramaturg, regidor de cultura i ensenyament durant la 2a República, gestor i president de l'Avenç durant anys, gerent del teatre Poliorama, etc.
- **Pasqual Juan i Lloret**, escriptor i cronista de la vida d'Esplugues.
- **Pere Mañé i Baleta**. Music i compositor.
- **Nàtalia Hernández y de Avilés**, Bibliotecària d'Esplugues.

- **Rafael d'Amat i Cortada**, baró de Maldà. Autor del Calaix de Sastre.
- **Mn. Esteve Carbonell i Pujol**, historiador d'Esplugues.
- **Esperança Martí i Panyella**, primera dona regidora a l'Ajuntament d'Esplugues, en els càrrecs de governació i cultura, durant la 2a República.
- **Josep Sutorras Fortuny**, organista i compositor de música.
- **Àngela Pagès Sanllehi**, organista de la Parròquia d'Esplugues.
- **Paula Figueras i Castelló**, poetessa.
- **Marcel·la Brillas i Martí**, poetessa.

El Govern Municipal pot encara modificar les decisions preses en aquest sentit, donat que ha estat una imposició personal de l'alcaldeessa sortint, sense debat públic ni un temps de reflexió ampli. Diverses entitats de la ciutat han recollit signatures en aquest sentit. Esperem que se les escolti i es valori la oportunitat dels seus arguments. Rectificar és de savis.

El passat d'Esplugues: Els laboratoris farmacèutics

Santi Campo

El passat dijous 3 d'octubre a les 19.30 al Casal de Cultura Robert Brillas, el nostre company Josep Alcalde ens va fer una conferència sobre els laboratoris farmacèutics i, en concret, es va centrar en tres laboratoris desapareguts: *La Societat General de Farmàcia, Rocafort Dòria (Rocador)* i *Carlo Erba*. El proper curs farà una segona part dedicada als laboratoris que encara es mantenen actius. Va presentar l'acte la nostra amiga i companya de la junta Mercè Masot que havia treballat en els laboratoris de la Societat General de Farmàcia.

La divisió veterinària dels laboratoris **Carlo Erba Española** s'instal·len a Esplugues al carrer Sant Salvador al 1957. Carlo Erba és italià i està relacionat amb laboratoris Carlo Erba de Milà. La empresa havia nascut l'estiu de 1947 i les seves instal·lacions estaven a les Tres Torres de Barcelona. El 1975 IFESA adquireix la propietat del laboratori i el 1980 l'empresa sueca adquireix la part de medicina humana i la divisió veterinària s'independitza totalment formant-se "Industrial Veterinària SA" de capital íntegrament espanyol que construeix un nou laboratori proper a l'anterior al carrer Esmaragda núm 19.

L'empresa **Rocador SA** va ser fundada per Jean René Ricard al 1925 al carrer Tusset de Barcelona i al 1935 es va traslladar a Esplugues al carrer Josep Anselm Clave 95-101 (barri de Can Clota). L'any 1942 Jean René Ricard s'associa amb Norberto Rocafort per formar els labora-

toris Rocafort Doria (Rocador) presidits per Norberto Rocafort i amb Jean René Ricard com a vicepresident.

El 1985 davant les dificultats de l'empresa venen per separat la part de medicina veterinària i la de medicina humana a Laboratoris Fides del pare de Jordi Pujol, aquest havia acabat la carrera de medicina i entrarà com a gerent a l'empresa i aconseguirà que el seu pare inverteixi 50.000 pessetes en un nou producte el Neo-Bacitrin que serà una de les primeres pomades antibiòtiques a Espanya. L'any 2000 compra les instal·lacions CETIR per instal·lar el primer centre a Catalunya que permet obtenir imatges de Tomografia per emissió de positrons.

Els inicis de la **Societat General de Farmàcia** els trobem a l'any 34 amb domicili al carrer Oriol 2 i tenia com a conseller delegat Jean René Ricard (que també

havia fundat Rocador) que demana permís per construir una fàbrica a l'actual Josep Anselm Clavé.

El Josep va agrair l'aportació de fotografies de la Jordina Crivillé, la Maria Lluïsa Sanz, la Mercè Masot i el Miquel Casellas i posteriorment a la conferència hem rebut noves aportacions fotogràfiques. També va agrair al Josep Florenza les seves aportacions com extrebador i a la Junta del Grup d'Estudis i a l'AMPEL la seva col·laboració.

No us perdeu el vídeo de la conferència ni el powerpoint per veure moltes fotografies de treballadors i treballadores dels tres laboratoris. Tot aquest material més el de la propera conferència sobre els altres laboratoris donaran lloc a una nova publicació del Grup d'Estudis que el Josep Alcalde està preparant.

Últimes notícies

L'Ajuntament d'Esplugues inicia els tràmits per adquirir el Monestir de Montsió i la masia de Can Casanovas, amb l'objectiu de preservar el patrimoni local.

AGENDA DEL GRUP D'ESTUDIS, DE NOVEMBRE DE 2024 AL GENER DE 2025

Dijous 7 de novembre	Conferència 50 anys Espluga Viva i lliurament del Pou del Vernís 78 als socis assistents. Casal de Cultura Robert Brillas a les 19:30.
Dissabte 16 de novembre	Sortida cultural a Hostalric i Arbúcies.
Diumenge 15 de desembre	Sortida matinal: visita a l'Ajuntament de Barcelona
Dijous 23 de gener de 2025	Assemblea General Ordinària. Casal de Cultura Robert Brillas a les 19:30.

Lídia Verdier Guasques

Lídia Verdier Guasques, quan va arribar a Esplugues, acabada de casar, tenia vint-i-nou anys. Aviat s'inicià en la descoberta i coneixement de la seva nova població de residència. A poc a poc s'anà integrant i desenvolupant les seves habilitats de manera creativa. La seva escolaritat va ser brillant, una alumna que mai en tenia prou i sempre s'esforçava per assolir la màxima nota. I així ho feia amb tot. Era molt exigent amb si mateixa. Va estudiar el batxillerat al barri de Sant Andreu de Barcelona. En aquells moments, no

va poder cursar estudis universitaris, però no per això va deixar d'estudiar, a les tardes, sortint de la feina. Va treure's el títol de nivell D de català i va aprendre a fer patronatge, que posteriorment li va servir per fer-se els seus propis vestits i els de la seva filla. A Esplugues, va ser mare i va acompanyar la seva filla en tot el que calia. Va reprendre els estudis, anant a l'Escola d'Adults i cursant la prova d'accés a la universitat per majors de 25 anys. Entrà a la Facultat d'Història de l'Art de Barcelona. Mare i filla anaven juntes a la Universitat. I es va dedicar en cos i ànima als seus estudis, obtenint notes excel·lents. Va acabar la carrera, el Grau, i va realitzar el Màster en Arxivística i Bibliotecò-Economia. A part de dominar el català i el castellà, escrivia i parlava l'italià, llegia l'anglès i el francès i estudiava l'alemany. Paral·lelament, va entrar com a sòcia al Grup d'Estudis d'Esplugues i s'incorporà a la Junta, on col·laborà activament. Participà en la recerca i l'estudi, tant d'Esplugues com de la resta de Catalunya, i desenvolupà la seva formació acadèmica en tot un seguit de conferències i publicacions a través del Grup d'Estudis d'Esplugues.

- 2-10-2014: Conferència **"Els viatges del claustre de Santa Maria de Montsió"**.
- 4-2-2016: Conferència **"Enric Prat de la Riba i la Mancomunitat de Catalunya"**.
- 2-5-2019: Conferència **"La salvaguarda dels arxius catalans durant la guerra civil (1936-1939)"**.
- 29-6-2021: Conferència **"Aproximació al temps de Gustav Klimt"**, com a preàmbul de la sortida, del 3-7-2021, a l'exposició "Klimt, Experiència immersiva", que ella mateixa va dirigir.
- 23-9-2021: Conferència sobre **"El Barco"**, amb Irene Garcia Muñoz.

La Lídia Verdier, ha col·laborat, juntament amb altres investigadors, en treballs de recerca i documentació, com ha estat sobre els "50 anys sense El Raval" i a l'Arxiu de la Biblioteca de les Monges Dominiques d'Esplugues de Llobregat. Fruit d'aquestes conferències,

el Grup d'Estudis d'Esplugues, li publicà dos llibres, que formen part de la col·lecció "Quaderns".

L'any 2016: ***Els viatges d'un claustre gòtic, el claustre de Santa Maria de Montsió***, és el resultat del Treball de Fi de Carrera. Recull tota la història

del monestir des dels seus orígens, el trasllat a la Rambla de Catalunya i el posterior trasllat del claustre a Esplugues, amb tota cura de documentació i detall. Resultant un llibre imprescindible en el coneixement de l'orde i de la seva història, a conseqüència dels anys de vida i transformació urbanística de la ciutat de Barcelona.

L'any 2022: ***El Barco, 70 anys d'història, arquitectura i vida***. Recull el treball de Irene Garcia Muñoz, en el marc del conveni de pràctiques entre la Universitat de Barcelona, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i el Grup d'Estudis d'Esplugues, essent la tutora del projecte Lídia Verdier Guasques. El llibre consta de dues parts. A la primera, escrit per la Irene, explica el resultat de la recerca sobre l'edifici i la seva història, la seva construcció i el posterior deteriorament i l'envel·liment. La segona part a cura de la Lídia, és el treball sobre l'estudi de l'arquitecte, Climent Maynés i Gaspar, l'arquitectura racionalista, les característiques de l'edifici, dels veïns que hi ha viscut. En aquests moments que han enderrocant l'edifici, és un recull imprescindible de la nostra història espluguina.

Butlletí d'informació del Grup d'Estudis d'Esplugues

El pou del vernís

Consell de redacció: Equip del Grup d'Estudis

DIMARTS de 19 a 20,30 h - Telèfon: 93 371 33 50 ext. 2116

Dipòsit legal B-16145-2000. Imprimeix: NB COMUNICACIONS sccl

Grup d'Estudis d'Esplugues: Casal de Cultura Robert Brillas, c. Àngel Guimerà, 38, 08950 Esplugues de Llobregat

GRUP D'ESTUDIS D'ESPLUGUES

Pàgina web:

<http://grupestudis.entitats.esplugues.cat>

Facebook: Grup d'Estudis d'Esplugues